

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені І. І. МЕЧНИКОВА

Біологічний факультет
Кафедра зоології

Дипломна робота

бакалавра
(освітньо – кваліфікаційний рівень)

На тему: Сучасний стан природно-заповідного фонду на прикладі
Нижньодністровського національного парку

«Current state of natural reserve fund by the example of Lower Dniester National Park»

Виконав: студентка заочної форми навчання
Напряму підготовки 6.040102 Біологія
Поліщук Наталя Олегівна

Керівник: д. б. н., професор Стойловський В. П.

Рецензент: к. б. н., доц. кафедри гідробіології та
загальної екології Ковтун Олег Олексійович

Рекомендовано до захисту:
Протокол засідання кафедри
№ 10 від «21» 03 2016 р.

Завідувач кафедри

Стойловський В. П.

Захищено на засіданні ЕК № 2

Протокол № 8 від «19» 04 2016 р.

Оцінка відмін. 1 A 1 90
(за національною шкалою, шкалою ECTS, бал)

Голова ЕК

Карпов Л.М.

Одеса – 2016

779590

АНОТАЦІЯ

Дипломна робота «Сучасний стан природно-заповідного фонду на прикладі національного природного парку «Нижньодністровський» виконана на базі матеріалів кафедри зоології, люб'язно наданих авторові для обробки з використанням сучасних методик аналізу та синтезу фактичних параметрів і закономірностей пов'язаних з природоохоронним процесами в водно-болотних угіддях міжнародного значення.

Робота представлена на 39 сторінках комп'ютерного набору і містить 3 таблиці та 5 рисунків. Цитована література налічує 42 джерела кирилицею.

Об'єкт дослідження – роль охороняємих об'єктів ПЗФ в збереженні біорізноманіття дельти Дністра.

Предмет дослідження – природоохоронна структура НПП «Нижньодністровський».

Ключові слова: *природно-заповідний фонд, національний природний парк.*

Thesis entitled "Current state of natural reserve fund by the example of Lower Dniester National Park" is made on the basis of material provided by the Department of Zoology, kindly provided to the author for processing using modern methods of analysis and synthesis of actual parameters and laws related to environmental processes in aqueous Wetlands of international importance.

Thesis presented on 39 pages of typewritten text, contains 3 tables and 5 figures. It provides links to 42 works in Cyrillic.

Object of study - guarded role of protected areas in biodiversity conservation Dniester delta.

Subject of research - environmental structure example of Lower Dniester National Park.

Keywords: *nature reserve fund, national park.*

ЗМІСТ

ВСТУП	4
1. ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ.....	6
1.1. Фізико-географічна та еколого-біотопічна характеристика НПП „Нижньодністровський”	6
1.2. Сучасна характеристика біорізноманіття.....	12
2. МАТЕРІАЛ ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	16
3. РЕЗУЛЬТАТИ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ.....	19
3.1. Аналіз стану природно-заповідного фонду Одеської області.....	19
3.2. Законодавчі та організаційно правові акти щодо створення НПП «Нижньодністровський»	20
3.3. Структура використання земель на території Нижньодністровського національного природного парку	22
3.4. Таксономічна структура птахів НПП «Нижньодністровський»	28
УЗАГАЛЬНЕННЯ	33
ВИСНОВКИ.....	35
ЛІТЕРАТУРА	36

ВСТУП

Дельта Дністра уявляє собою унікальне природне утворення, до складу якого входять складна система озер, потоків, каналів, зарості вищої водної рослинності загальною площею понад 220 км². Величезна кількість речовини і енергії, які проходять через екосистему Нижнього Дністра обумовлюють багатство і різноманіття життя у цьому районі. Тут зустрічається понад 750 видів судинних рослин, а також багато видів цінних промислових риб, птахів і ссавців. Сьогодні плавні є останнім притулком тварин і рослин, які потребують охорони. Насамперед це — видра і європейська норка, коровайка, косар, різні види чапель, лебідь-шипун, квакша, умбра, вирозуб, чіп великий, рибець, шип, сальвінія плаваюча, водяний горіх плаваючий. Чимало видів дністровської дельти включені до Червоної книги України [31, 40, 41].

На протязі останніх десятиріч помітно зростають антропогенні навантаження на екосистему Нижнього Дністра. Істотно збільшилися мінералізація води, концентрації пріоритетних забруднюючих речовин, бактеріальне забруднення. Зростаючі навантаження на екосистему Нижнього Дністра негативно впливають на природні комплекси, господарсько цінні види тварин і рослин, якість води і донних відкладів [3, 20]. Зараз Нижній Дністер в цілому за санітарно-біологічними показниками може бути віднесений до категорії β-мезосапробних водотоків, тобто середнього ступеню забруднення органічними речовинами. Поряд с цим, є й такі ділянки, які періодично в окремі сезони забруднюються до α-мезосапробного стану [31].

Після створення Новодністровського водосховища нормальне функціонування екосистеми Нижнього Дністра можливо тільки за певних умов. Оптимальний водний режим в період початку весняної вегетації рослин і масового розмноження тварин може бути створений завдяки штучним скидам води з водосховища [27, 4].

Єдиним способом збереження біологічного та ландшафтного різноманіття і високої продуктивності господарсько цінних видів Нижнього Дністра є стале функціонування тут національного природного парку „Нижньодністровський”, який був створений 13 листопада 2008 році наказом Президента України В.А.Ющенко № 1033, площею 21311,1 га. Саме ця категорія охоронних територій дозволяє поєднувати надійну охорону цінних природних комплексів у заповідному ядрі з традиційною господарською діяльністю і рекреацією на прилеглих ділянках [33, 34].

Крім того, слід зазначити, що ця територія включена до ділянок, які мають міжнародне значення як важливі місця для водоплавних птахів [35]. Це потребує особливої уваги для збереження основної складової в рамках критеріїв Рамсарської конвенції – комплексів водно-болотних птахів.

Метою дипломної роботи є аналіз стану та функціонування НПП в рамках природно-заповідного фонду Одеської області.

Для виконання мети роботи розглядалися наступні завдання:

- дослідити зоогеографічну приуроченість птахів;
- оцінити роль НПП «Нижньодністровський» в збереженні орнітофауни;
- з'ясувати ступінь відповідності площ функціонального зонування; парку загальноприйнятим нормам.

Об'єкт дослідження – роль охороняємих об'єктів ПЗФ в збереженні біорізноманіття дельти Дністра.

Премет дослідження – природоохоронна структура НПП «Нижньодністровський».

ВИСНОВКИ

1. Загальна площа природно-заповідного фонду в Одеській області за останні роки збільшилась на 43312 га і зараз складає 4,04 % від загальної площі.
2. Заповідна зона, яка запропонована проектом створення НПП «Нижньодністровський», складає біля 17 % і потребує збільшення.
3. Нижньодністровський національний парк відіграє важливу роль в збереженні орнітофауни регіону. На його теренах зафіксовано біля 300 видів птахів, які належать до 17 рядів класу птахів.
4. У всіх ландшафтних зонах НПП „Нижньодністровський” переважають види птахів, що відносять до європейського типу фауни. На другій позиції перебуває транспалеарктична фауна.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Браунер А. А. Прошлое фауны Украины // Природа и социальное хозяйство 1935, вып. 7. - С. 8-14.
2. Вендров С. А. Жизнь наших рек. - Гидрометеоздат, 1986, - 112 с.
3. Дятлов С. Е., Панченко Н. Е. Роль плавневых озер Нижнего Днестра в формировании качества воды //История озер. Рациональное использование и охрана озерных водоемов: Тез. докл. VIII Всес. симпоз. - Минск, 1989. - Ч. 1. - С. 175-176.
4. Дятлов С. Е. Поддержание оптимального режима заповедника "Днестровские плавни" //Заповедники СССР, их настоящее и будущее: Тез. Докл. Всес. конф. -Новгород, 1990. - Ч. 1 - С. 152-153.
5. Добровольский Г. В. Вопросы теории почвообразования в поймах рек Вестник МГУ - 1957. - вып. 1 - С. 69-82.
6. Замбриборщ Ф. С. Рыбы низовьев рек и приморских водоемов с-з части Черного моря и условия их существования. Автореф. дисс. уч. степен. докт. биол. наук. Одесса, 1965. 29 с.
7. Замбриборщ Ф. С. Состояние запасов основных видов рыб дельты Днестра и Днестровского лимана и пути его воспроизводства // В сб. Материалы по гидробиологии и рыболовству лиманов с-з Причерноморья. Изд. КГУ, Киев, 1982, вып. 2. С. 103-135.
8. Закон о природно-заповедном фонде Украины. - Киев, 1992.
9. Климентов Л. В. О растительности Белого озера и его ближайших окрестностей// Журнал научно-исследовательских. кафедр в Одессе. - Одесса, 1924, С. 107-166.
10. Климентов Л. В. Плавни низовьев Днестра и Днепра, их генезис и некоторые свойства //Изв. Всес. географ. об-ва, 1954, том 86, вып. 1 С. 80-85.
11. Климентов Л. В. Изменения в характере растительности и ландшафтов нижнеднестровской поймы за последние 120-200 лет в связи с процессами заиления и воздействием человека. // Научн. сессия посвящ.

- 100-летию со дня рожд. Г. И. Танфильева: Тез. Докл. - Одесса, 1957, С. 107-116
12. Лиманно-устьевые комплексы Причерноморья: Географические основы хозяйственного освоения // Под ред. Швец Г. И. — Л. : Наука, 1988. — 303 с.
13. Назаренко Л. Ф., Николаевский О. В., Тилле А. А. Состояние запасов серого гуся в северо-западном Причерноморье // Фауна и биология гусеобразных птиц. — М. : Наука, 1977. — С. 55-57.
14. Назаренко Л. Ф., Амонский Л. А. Влияние синоптических процессов и погоды на миграцию птиц в Причерноморье. Киев-Одесса, Изд. “Вища школа”, 1986, 183 с.
15. Одесса: Город-агломерация-портово-промышленный комплекс (под ред. А. Г. Топчиева) — Одесса: АО Бахва, 1994. — С. 317-318.
16. Одесская область: территориальная организация и структура хозяйства. Концепция социально-экономического развития (руков. А. Г. Топчиев) — Одесса: Маяк, 1991. — С. 199.
17. Природно-заповідний фонд Української РСР: Реєстр-довідник заповідних об'єктів. — К. : Урожай, 1986. — 222 с.
18. Подымов Б. П. К вопросу о мелиорации поймы Днестра // Тр. Докучаевск. конф. /- Кишинев, 1961, С. 205-208.
19. Пузанов И. И. Физико-географический очерк Днестра, его пойменных водоемов и лиманов//Матер. по гидробиол. И рыбол. Лиманов с-з Причерноморья. - Киев, 1953. С. 7-17.
20. Панченко Н. Н., Дятлов С. Е. Биоиндикация загрязнения системы водоненные отложения в районе Нижнего Днестра // 5 Всес. конф. по водной токсикологии. - Одесса, 1988. - С. 58-59.
21. Перспективная сеть заповедных объектов Украины. - Киев: Наукова думка, 1987. - 292 с. (под ред. Ю. Р. Шеляг-Сосонко)
22. Русев И. Т., Соловьев В. И. Хищные птицы - индикаторы состояния численности естественных поселений мышевидных грызунов в Нижнем

- Приднестровье //Изучение птиц СССР, их охрана и рациональное использование, - Тез. докл. 1 съезда Всес. орнит. об-ва и 9 Всес. орнитол. конф., -Л., 1986, -Ч. 2, - С. 202.
23. Русев И. Т. Влияние антропогенных преобразований поймы Нижнего Днестра на поселение мелких млекопитающих//Автореферат диссертации кандидата биологических наук . -М., 1988, -С. 1-24.
24. Русев И. Т. Серая крыса - индикатор рекреационной нагрузки//Тезисы докл. 6 съезда Всес. териол. об-ва. -М., 1990, -С. 55.
25. Русев И. Т. О необходимости организации мониторинга за очагами особо опасных инфекций в условиях агроландшафтов бассейна Днестра//Тезисы докладов Международной экологической конференции по защите и возрождению реки Днестр "Днестр-SOS". -Одесса, 1993, Т. 3, С. 33-34.
26. Русев И. Т., Щеголев И. В. Концепция национального парка в нижнем Приднестровье //Тезисы докл. Международной экологической конференции по защите и возрождению реки Днестр"Днестр-SOS". - Одесса, 1993, Т. 1, С. 1-30.
27. Русев И. Т. План стратегических действий по сохранению водно-болотных угодий дельты Днестра //Тезисы докл. Международной экологической конференции по защите и возрождению реки Днестр"Днестр-SOS". -Одесса, 1993, Т. 1, С. 1-30.
28. Русев И. Т. Рекреация в дельте Днестра и ее влияние на численность и распространение опасного грызуна - серой крысы//Там же, С. 49.
29. Сабиневский Б. В., Ардамацкая Т. Б. Обзор изменения состояния зимовок водоплавающих птиц в Азово-Черноморском регионе по материалам январских учётов 1975-1984 г. г. //Современное состояние ресурсов водоплавающих птиц: Тр. Всесоюзного совещания. — М., 1984. — С. 75-77.
30. Сластихин В. В. Поверхностные воды //Атлас Молд. ССР. - М. 1978, С. 45-48.

31. Смирнова-Гораева Н. В. Водная растительность Днестра и ее хозяйственное значение. - Кишинев, 1980. - 136 с.
32. Справочник по заповедному делу. - Киев Урожай, 1998. - 166 с.
33. Стойловский В. П., Кивганов Д. А. Гнездование птиц околководного комплекса в низовье Тилигульского лимана //Матер. 10-й Всес. орнит. конф., Ч. 2, Стендовые сообщения, кн. 2. — Минск: Навука і тэхніка, 1991. — С. 231-232.
34. Стойловский В. П., Дятлов С. Е., Кивганов Д. А., Тилле А. А. К вопросу изучения водно-болотных угодий в Украине //Труды научно практ. конфер. "Экологические проблемы Одесского региона и пути их решения", 14-15 декабря 1994 г. — Одесса, 1995. С. 17-19.
35. Стойловский В. П., Дятлов С. Е., Кивганов Д. А. Современное состояние орнитокомплексов в южных областях Украины //Труды научно практ. конфер. "Экологические проблемы Одесского региона и пути их решения", 14-15 декабря 1994 года. — Одесса, 1995.
36. Соколов А. А. Гидрография СССР//ГИМИЗ, Л., 1964. - 595 с.
37. Топчиев А. Г. Геоэкология: Географические основы природопользования. - Одесса-Астропринт, 1996. - 392 с.
38. Ярошенко М. Ф. Генезис и развитие Днестровской поймы //Научн. записки Молд. Филиала АН СССР. - Кишинев, 1950. - С. 84-91.
39. Ярошенко М. Ф. Гидрофауна Днестра //Изд-во АН СССР, Молд. Филиал, 1957, 168 с.
40. Червона Книга Української РСР. - Київ: Наукова думка, 1980. - 504 с.
41. Червона книга України. Тваринний світ. - Київ: Українська енциклопедія , - 1994. - 461 с.
42. Швевс Г. И., Ищенко П. Г. Гродзинский М. Д., Ковеза Г. П. Типы ландшафтных территориальных структур //Физическая география и геоморфология. Киев. : Изд-во Киевск. ун-та, 1986. Вып. 33. С. 109-115.